एवमुपन्यस्तंस्वमतंपरमतजिज्ञासयानिंदति नौर्नावीति यथानाविनिबद्धानौःस्रोतसाह्रियमाणानतारयत्येवमंधपरंपरयाकर्मनौकांसनिबंधनांपूर्वपूर्वकर्मवासनाबंधवतीमाश्रितावयंजन्मजरामृत्युप्रवाहंनतर्तुं क्षमाइत्यर्थः फलितमाहएतदिति एतत्प्रत्यक्षतमं उपपन्नःउपसन्नःशिष्योस्मिअधिकार्यस्मीतिवा अधीहि अध्यापय ॥ ४५ ॥ ननुतरतिशोकमात्मविदितिवयाप्यधीतमस्येव निर्द्वंद्वानिर्नमस्काराइत्यादि नामयाप्युक्तंचकिमतःपरमध्यापयितव्यमित्याशंक्यतत्रप्रत्यक्षविरोधमुपन्यस्यति नैवेति नापुरुषः निर्विधित्सश्चिकीर्षाशून्यः आवृत्तःसंगविमुखः अपवृत्तोनिष्कर्मा ॥ ४६ ॥ ४७ ॥ एकंसर्वेषामीप्सि तंसुखमालंबमानानांसुखार्थिनांवर्णादीनांनिर्णयेसिद्धांते किंसुखंनिरामयमपचयहीनंतदधीहीतिपूर्वेणसंबंधः ॥ ४८ ॥ अत्रोत्तरमाहयद्यदिति वैदिकमवैदिकंयद्यच्छास्त्रंयस्ययस्यमोक्षशास्त्रस्यार्थं आ चरतेसम्यगनुतिष्ठति भावकर्मणोरितिकर्मणितङ् तत्तदर्थ्यंअर्थात्मयोजनादनपेतंसफलं एतत्प्रसिद्धमेवेत्याह यस्येति अयंभावः सर्वज्ञानंधर्मिण्यभ्रांतंप्रकारेतुविपर्ययइतिन्यायेनसर्वेषांघटस्वरूपेतत्साक्षा

नौर्नावीवनिबद्धाहिस्रोतसासनिबंधना॥ह्रियमाणाकथंविप्रकुबुद्धींस्तारयिष्यति॥एतद्ब्रवीतुभगवानुपपन्नोस्म्यधीहिभो॥४५॥नैवत्यागीनसंतुष्टोनाशोको ननिरामयः॥नानिर्विधित्सोनावृत्तोनापवृत्तोऽस्तिकश्चन॥४६॥ भवंतोपिचवृष्यंतिशोचंतिचयथावयं ॥ इंद्रियार्थाश्चभवतांसमानाःसर्वजंतुषु॥४७॥ एवं चतुर्णांवर्णानामाश्रमाणांप्रवृत्तिषु॥ एकमालंबमानानांनिर्णयेकिंनिरामयं॥४८॥ कपिलउवाच यद्यदाचरतेशास्त्रमर्थ्यंसर्वप्रवृत्तिषु॥यस्ययत्रत्य नुष्ठानंतत्रतत्रनिरामयं॥४९॥ज्ञानंप्लावयतेसर्वंयोज्ञानंत्यनुवर्तते ॥ ज्ञानादपेत्ययावृत्तिःसाविनाशयतिप्रजाः ॥ ५० ॥ भवंतोज्ञानिनोव्यक्तंसर्वतश्चनि रामयाः॥ ऐकात्म्यंनामकश्चिद्धिकदाचिदुपपद्यते॥५१॥ शास्त्रंत्यबुध्वातत्त्वेनकेचिद्वादबलाज्जनाः॥ कामद्वेषाभिभूतत्वादहंकारवशंगताः॥५२॥

त्कारसाधनेचक्षुरुन्मीलनादौचनविगानंएवमात्मनिवादिविप्रतिपत्त्यानेकेषुविकल्पेषुशून्यंक्षणिकविज्ञानंकर्ताभोक्तेत्यादिषुसत्त्वपिमोक्षेतत्स्वरूपंनिरस्ताशेषविषयदर्शनंतत्साधनंचशमदमोपरमतितिक्षाश्रद्धा समाधानात्मकमविगीतं एवंव्यावहारिकप्रक्रियायांविगानेपिफलसाधनयोरविगानात् यत्रयत्रमतेस्थित्वाऽस्यशमाद्यनुष्ठानंसंपद्यतेतेनतत्रतत्रनिरामयंसर्वदोषशून्यंस्वरूपंलभ्यते एतेनान्यत्रतर्कशास्त्रे भ्यइतिपूर्ववाद्युक्तंशास्त्रांतरविगानमुपादेयांशस्याविज्ञानादेवेत्युक्तं उक्तंचव्यावहारिकप्रक्रियाणांसर्वासामविगीतत्वमनवस्थितत्वंच ययाययाभवेत्पुंसांव्युत्पत्तिःप्रत्यगात्मनि सासैवप्रक्रियाज्ञेयासाध्वीसा चानवस्थितेति ॥ ४९ ॥ ज्ञानमिति यथोक्तसाधनानुष्ठानादुत्पन्नंज्ञानंसर्वंसंसारंनाशयति कस्य योज्ञानंत्यनुवर्तते तस्य ज्ञानंविनायावैदिक्यपिवृत्तिःसाप्रजाःनाशयति जन्ममरणप्रवाहपातनेनक्लेशयति ॥ ॥५०॥ एकएवद्वैतदर्शनहीनःआत्मायत्रभवतितदैकात्म्यंनामज्ञानंभवतांज्ञानिनांमध्येकश्चिदुपपद्यतेउपसन्नोभूत्वाप्राप्नोतिनैवेत्यर्थः शमाद्यभावात् ॥५१॥ अतःसर्वेयूयंभ्रांताइत्याह शास्त्रंहीत्यादिना ॥५२॥

Digitized by Google